

Ez olyan fansub dolog

Néha ülünk a gép előtt, és már unjuk a szövegszerkesztő egyhangúságát. Kell egy kis szünet két tétel kidolgozása között. A böngészőnk könyvjelzői közt matatva biztos előkerül egy-két varázsoldal, amely csak azért létezik, hogy mi kipihenhessük a fárasztó munkát. Mindezt mások munkája teszi lehetővé, akik fordítanak, lektorálnak, és videót állítanak össze, hogy azt az internet szárnyaira bízva eljuttassák hozzánk, nem várva cserébe semmit, csak egy köszönömöt.

A világunk mindenkori varázsszava: az internet. A 21. század fegyvere, a szórakoztatás csúcsa, ahol mi döntjük el, mit, mikor, és hogyan nézünk meg. Nem kell többé a televízió programjai között válogatnunk, amíg találunk egy olyan műsort, amitől nem megyünk a falnak. Kevés olyan ember van, aki nem élvezi ki a google adta lehetőségeket. Pár perc, és a peer-to-peer csodák révén máris PC-nk merevlemezére csordogál a kívánt szórakoztató anyag. Egyszerű, és nagyszerű, mindenki szereti az ilyesmit, leszámítva a gyártókat. No meg azt, hogy pár ilyen szinkronos cucc felérhet pár évvel a sitten. A rideg valóság ködös gondolata azonban senkit sem tart vissza. Ugyanakkor felmerül a kérdés: mi van azokkal a dolgokkal, amik nálunk még nem kerültek forgalomba? Mi van, ha angolból magyar feliratot készítek magamnak, és úgy tárolom a gépemem a hozzá passzoló videóval?

A jogi és etikai kötél-tánc nem egy országban okoz fejtörést a fansubbereknek. Olyan elvetemült egyéneknek, akik képesek időt nem kímélve lefordítani animéket, sorozatokat, filmeket, olyanok számára, akik nem rendelkeznek kellő nyelv tudással. Néha pusztán szórakozásból, néha mert így is lehet nyelvet gyakorolni, néha azért, hogy része legyenek egy közösségnek, néha azért, hogy ha máshol az életben nem is, itt kapjon valamiféle elismerést. „Szerettem volna magyar feliratot a kedvenc animémhez. Aztán a húgom megkért, hogy fordítsam le neki a *Spice and Wolf II.*-t. Így kezdtem, és a mai napig fordítok.”- Wakabayashi. Az okok változóak, ahogy a minőség is, ám ez sem a leglényegesebb vonása a jelenségnek. Internet-szerthe, a világ szinte minden országában vannak ilyen csapatok, akik netes közösségeket szerveznek. Egyre elterjedtebbek, és egyre korlátozottabbak a lehetőségeik.

Kezdetek

Réges régen, a VHS kazetták korában, amikor az internet még csak egy távoli jövőkép volt, nagyon nehéz dolguk volt azoknak, akik másokkal is meg akarták ismertetni az animéket. Különböző amerikai animés klubokban ezekre a videókra rakták fel a feliratokat, és levélben terjesztették őket. Az előállítás azonban nagyon drága volt, 1986-ban közel négyszáz dollárba került egy ilyen kazetta. Ma már kevésbé bonyolult a művelet, és akkoriban is csupán csak a másolatért, és a kazettáért kértek pénzt. Most már teljesen ingyen, és gyorsan találja meg a fogyasztó a készítőket. Magyarországon nagyjából tíz éve vannak olyanok, akik ilyesmivel foglalkoznak, ennél fogva nekik már a kezdetekkor könnyebb dolguk volt. Az internet akkorra már elterjedt, és az angol példa nyomán már szinte kész volt a kitaposott út előttük. Nálunk mondhatni, már csak azért is egyszerűbb volt a dolog, mert a legtöbb külföldi fansubberekkel ellentétben nem az eredeti nyelvből, azaz japánból fordítanak, hanem angolból. Azóta viszont ezekben a körökben felkapott lett a japán nyelv, így nem elképzelhetetlen, hogy pár év múlva már olyan csapatok lesznek, akik már nem használnak közvetítőnyelvet. „Azért szeretnék megtanulni japánul, hogy ne kelljen az angol fansubra várni, illetve, hogy tudjak mangákat fordítani, mert azzal még lassabban haladnak. Számítok rá, hogy nagyon nehéz a nyelv, de szerintem egy gyönyörű nyelv, amit egyszerűen imádom is hallgatni.”- Hiko.

Most

Japánban, ha a tévében leadják a sorozat részét, azt pár Raw-csapat (akik a nyers videót lekódolják) felteszi egy torrent oldalra, vagy maga a fansub csapat kódolója állítja elő a videót. Ezután az időzítő megcsinálja az időzítést, majd a fordító a fordítást. Az opening és az ending alatt karaoke is található, ami szintén külön ember munkája, és általában kanjiból vagy kanából, romanjiból, és angol szövegből áll, ezek akár mozoghatnak is, valamint követik az éneket, hogy könnyebb legyen énekelni. Ezenkívül a felirat maga is színes, így van valaki, aki meg is formázza a feliratot. „Egy normál filmmel ellentétben, az animéknél nagyon is jól mutat, ha színes a felirat, valamint mindig akadnak olyan apró szövegek a videóban, amiket le kell fordítani, és szépen néz ki, ha csak a magyar látszik és nem a japán, vagy az angol. Nem nehéz munka, de nagyon időigényes.”- Russel Egy-egy csapatnak saját oldala, fóruma és nézőköre van. Egyesek egy hosszabb anime (*Naruto*, *Bleach*, *One Piece* stb.) köré szerveződnek, míg mások műfajok köré, pl. csak yaoival foglalkoznak. Vannak olyan oldalak is, amik sokféle animét fordítanak. A Blu-ray és DVD-ripek sokban segítik a terjesztést, a legtöbb csapat manapság a videó mellé rakja a feliratot .mkv formátumba, és azt az internetes tárhelyre téve az adott oldalra kirakva prezentálják. Minden ilyen fájlhoz csatolják, hogy a felirat ingyenes, kereskedelmi forgalomba nem hozható, nem szabad adni és kérni érte pénzt. „Nem áll szándékomban abbahagyni. Mindig vannak olyan animék, doramák, filmek, slashek vagy éppen mangák, amiket érdemes lefordítani. Hogy aztán a jövőben mi lesz? Nem tudom. De szerintem csinálom, amíg érdekel bárkit is, vagy amíg kedvem tartja. Mivel már jócskán túl vagyok a tanuló korszakomon és dolgozok, egyelőre bírom idegekkel meg lelkesedéssel. Attól függetlenül, hogy sokszor azt mondom, az emberek nem érdemlik meg, hogy erre szánjam a szabadidőm jó részét.” - Fairy.

Legalitás

Minden olyan államban, ami csatlakozott a Berni Egyezményhez, tiltva van a fansubolás. Már Japánban is volt olyan kezdeményezés, amely a fansub ellen irányult. Azonban az internetes terjesztési forma előnyeit már felismerték, és bár a fanok ellen irányul, mégis rejlenek benne lehetőségek. Nem is olyan rég a Crunchyroll nevű amerikai cég az új animék egy részét license alá vonta, és egy bizonyos összegért a japán tévés adás után már egy órával angol felirattal meg is lehet tekinteni a részeket. Ez nem csak a webes televíziózás egyfajta felhasználása, de egyben a fanok kielégítésére is szolgál. Ugyanakkor ezzel a kezdeményezéssel sok fansubber munkáját elismerték, és most már pénzért csinálják ugyanazt, amit egykor ingyen. Valójában nem sok minden változott, ezeket a videókat is közzé teszik, hisz a „warez”-lét még mindig általános, akár filmekről, akár animékről van szó. Mindent félretéve, a japánok felismerték az internetes lehetőségeket, a google-twitter-youtube háromszög együttesét használják fel promóció gyanánt, és a fansubokat is annak tekintik. Nálunk kissé tisztább a helyzet. A felirat a fordító szellemi tulajdona, azonban, ha a művet leadják a televízióban, vagy kiadásra kerül DVD-n, akkor az oldalról, tárhelyről, gépről törölni kell. Magyarországon azonban az animés-mangás kiadások még gyerekcipőben járnak Amerikához és Nyugat-Európához képest, így tömeges publikálásról nem igazán beszélhetünk. A fansubberek pedig élvezettel lubickolhatnak a szezonok kínálta animékben. Egy biztos, akármilyen törvényt is hoznak, jelen példák alapján, maga az internet korlátozása lehetetlen, már a természeténél fogva is. A komoly intézkedéseket már maga a névtelenség is megnehezíti. A jogsértő tartalmak terjesztése mindig is megmarad, és csupán az embereken múlik, mennyire veszik figyelembe az erre vonatkozó szabályokat. De tény, hogy nem csupán a magyarok szeretik a potyát.

Írta: Aenigma